

3. Гришко Д.С. Лекції з ветеринарного акушерства: Навчальний посібник. – Х.: Прапор, 2003. – 400 с.
4. Мусієнко Ю.В. Діагностика, прогнозування та профілактика патологічних родів у свинюматок: Автореф. дис... канд. вет. наук: 16.00.07. – Київ, 2007. – С. 7–15.
5. Герасимов В.І., Рибалко В.П., Цицюрський Л.М. Свинарство і технологія виробництва свинини. – К.: Урожай, 1996. – 352 с.

В работе приведены аналитические данные по динамике опороса при физиологическом течении родов и динамики вывода последов и особенности последовой стадии родов у свиноматок в зависимости от времени года и их возраста.

Ключевые слова: опорос, последовая стадия родов, послед.

The analytical data on the dynamics of farrowing at physiological parturient process and dynamics of removing secundines and features stage removal of the placenta in sows depending on season and their age are in the article.

Keywords: farrow, stage removal of the placenta, secundines

Дата надходження в редакцію: 24.01.2013 р.

Рецензент: д.вет.н., професор М.Д.Камбур

УДК 619:618:616-031.8

ПОШИРЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ ПАТОЛОГІЇ У СОБАК В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ «ХЕЛС» м. СУМИ

Н. Г. Давиденко, аспірант, Сумський НАУ

В. Г. Пономаренко, к.ветн., доцент, Сумський НАУ

В статті представлені статистичні дані поширеності патології репродуктивної системи у собак, що свідчать про значну кількість випадків акушерської та гінекологічної патології у собак в практиці лікаря ветеринарної медицини.

Ключові слова: моніторинг, акушерська патологія, гінекологічна патологія.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Світ собаківництва розвивається і вже перетворився на справжню галузь економіки. В Україні з'являється все більше розплідників собак, в яких займаються розмноженням чистопорідних тварин і питання порушення відтворення особливо актуальні [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах домашнього утримання захворювання репродуктивних органів собак зустрічаються досить часто і становлять 12,4-20,5% від загальної кількості незаразної патології [4]. Утримання та розведення собак пов'язано з отриманням морального та психологічного комфорту власника. Тому проблеми, пов'язані з порушенням репродуктивної функції, частіше всього проявляються збільшенням витрат через відсутність чи недоотримання потомства [1]. Збільшення можливостей діагностики репродуктивної патології, розширення наших знань в даній області ветеринарної медицини та необхідність досліджень неплідності

собак сприяють розвитку ветеринарного акушерства та гінекології [3].

Поставлене завдання. Метою наших досліджень було вивчення поширеності патології репродуктивної системи, а також виявлення найбільш частих причин неплідності сук.

Матеріали та методи: нами з 2008 року по 2012 рік проводився моніторинг захворюваності собак в Сумській області інфекційними, інвазійними, незаразними захворюваннями, а також захворюваннями репродуктивної системи. Робота проводилась на базі ветеринарної клініки «Хелс», м. Суми; за період досліджень з 2008 року по 2012 рік всього було обстежено 4865 собаках різного віку, різних порід та статі.

Результати досліджень: при статистичній обробці матеріалу реєстрували значне зростання кількості хворих собак в умовах клініки в останні роки. Так, загальна кількість хворих тварин з патологією різної етіології зросла з 801 голів в 2008 році до 1692 голів в 2012 році (табл. 1).

Таблиця 1. Кількість собак хворих на різну патологію в умовах ветеринарної клініки «Хелс» за період 2008-2012 років

Вид патології	Кількість хворих собак за період, голів					Взагалі, голів/%
	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	
Незаразна патологія	555	540	565	733	1269	<u>3662</u> 75,3
Інфекційна патологія	36	36	17	34	91	<u>214</u> 4,4
Інвазійна патологія	162	155	81	90	243	<u>731</u> 15,0
Патологія репродуктивної системи	48	37	26	58	89	<u>258</u> 5,3
Всього	801	768	689	915	1692	<u>4865</u> 100,0

За результати досліджень видно, що найбільшу групу склали внутрішні незаразні захворювання та хірургічна патологія – 75,3%. Другою за чисельністю були тварини з паразитарними захворюваннями. Приблизно рівними за чисельністю виявилися групи собак з інфекційною патологією та патологією репродуктивної системи. На останню припадало 5,3%, що було все ж таки на

0,9% більше, ніж тварин з інфекційними хворобами.

Динаміка епізоотологічного стану в умовах ветеринарної клініки «Хелс» свідчить про зменшення кількості інвазійних захворювань, поширеність яких стримують антипаразитарні обробки собак, в тому числі й акарицидні обробки для попередження інвазії *B. canis*. (рис. 1).

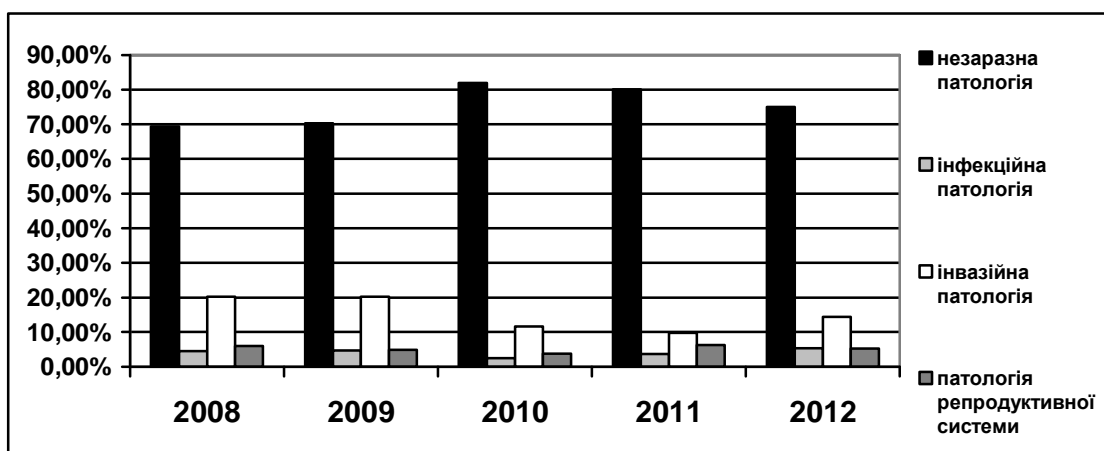

Рис. 1. Динаміка захворювання собак різною патологією

В результаті зниження відсотку хворих на інвазійні захворювання спостерігаємо підвищення захворюваності незаразними хворобами, оскільки відсоток хворих собак інфекційними захворюваннями та відсоток з патологією репродуктивної системи залишається без суттєвих змін в період з 2008 року по 2012 рік. Так, собак з патологією репродуктивної системи було зареєстровано в 2008 році – 6,0%, в 2009 - 4,8%, в 2010 - 3,8%, в 2011 - 6,3%, а в 2012 році - 5,3%.

При дослідженні поширеності акушерської та гінекологічної патології у собак нами були виділені симптоми, що найчастіше присутні у сук з патологією репродуктивної системи при зверненні до ветеринарного лікаря. Їх було враховано у 153 сук в умовах ветеринарної клініки «Хелс» за період з 2010 рік по 2012 рік (рис. 2). У 17 хворих тварин (11,1%) були зареєстровані декілька симптомів. До найбільш поширених симптомів відно-

сяться патологічні виділення з піхви, вони спостерігалися у 44 тварин (28,8%). Часто також реєструвалася у хворих сук гіпертермія – 23 голови (15,0%), відсутність запліднення після в'язки – 20 голів (13,1%), пригнічення - у 18 голів (11,7%), порушення статевого циклу – 16 голів (10,5%) та полідіпісія – 8 голів (5,2%). Менш поширеними є наступні симптоми: розлади діурезу (4 голови), анорексія (5 голів), блювання (3 голови), судоми (4 голови), дистоція (5 голів), збільшення об'єму живота (4 голови), набрякання та болючість молочних залоз (5 голів), лактація при несправжній вагітності (3 голови), неможливість в'язки через дефект у розвитку статевих органів (2 голови), проліферативні утворення на зовнішніх статевих органах (2 голови), випадіння піхви (2 голови), порушення дефекації (2 голови), посилений догляд собаки за собою (1 голова).

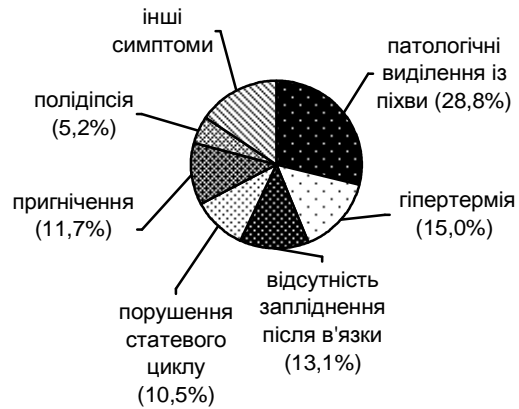

Рис. 2. Симптоми при патології репродуктивної системи у сук

При огляді собак із розладами репродуктивної функції реєстрували різноманітну акушерську та гінекологічну патологію. Найбільш часто реєстрували запальні процеси в репродуктивних органах самок, зокрема піометру – 22,5% випадків, ендометрит – 10,9%, вагініт – 10,1% (табл. 2).

Таблиця 2. Різновиди акушерської та гінекологічної патології у собак в умовах ветеринарної клініки «Хелс» за період 2008-2012 років

Захворювання	Кількість хворих собак по роках, голів					Взагалі, голів/%
	2008	2009	2010	2011	2012	
Вагінальний пролапс	-	1	-	1	1	$\frac{3}{1,2}$
Констрикція вульви	1	-	-	-	1	$\frac{2}{0,8}$
Вагініт	3	5	5	5	8	$\frac{26}{10,1}$
Ендометрит	5	2	3	11	7	$\frac{28}{10,9}$
Кістозна гіперплазія ендометрія	-	-	1	1	2	$\frac{4}{1,6}$
Піометра	16	8	5	12	17	$\frac{58}{22,5}$
Пухлини органів репродуктивного тракту	-	3	2	1	2	$\frac{8}{3,1}$
Кісти яєчників	-	-	1	2	3	$\frac{6}{2,3}$
Патологічні роди	5	4	2	7	16	$\frac{34}{13,2}$
Післяродова еклампсія	3	4	-	3	3	$\frac{13}{5,0}$
Патологія передміхурової залози	2	2	-	3	6	$\frac{13}{5,0}$
Патології сім'яників	3	2	1	2	5	$\frac{13}{5,0}$
Баланопостит	2	-	-	-	1	$\frac{3}{1,2}$
Аборт	-	1	1	1	2	$\frac{5}{1,9}$
Субінволюція матки	1	-	1	1	-	$\frac{3}{1,2}$
Гермафродизм	1	-	-	-	-	$\frac{1}{0,4}$
Несправжня вагітність	3	3	1	3	7	$\frac{17}{6,6}$
Інфекційні захворювання (лептоспіроз, токсоплазмоз, герпес-вірус)	-	-	1	1	3	$\frac{5}{1,9}$
Патологія молочної залози	3	2	2	4	5	$\frac{16}{6,2}$
Всього	48	37	26	58	89	$\frac{258}{100,0}$

Частими були патологічні роди – 13,2%. До доволі поширених можна віднести такі захворювання: несправжня вагітність – 6,6%, мастити – 6,2%, післяродова еклампсія, патологія передміхурової залози та сім'яників – по 5,0%. Рідше реєстрували пухлини органів репродуктивного тракту – 3,1%, кісти яєчників – 2,3%. Малопоширеними були вагінальний пролапс, констрикція вульви, кістозна гіперплазія ендометрію, баланопостит, аборт, субінволюція матки, гермафродизм, інфекційні захворювання.

Висновки: таким чином, у ветеринарній практиці патологія репродуктивної системи зустрічається доволі часто і становить в середньому 5,3% від загальної патології у собак. Поширеними симптомами репродуктивної патології у сук є патологічні виділення з піхви, полідипсія, пригнічення, порушення статевого циклу та відсутність запліднення після в'язки. Найбільш часто у собак ветеринарні лікарі діагностують піометру, ендометрит, вагініт та патологію родового процесу.

Список використаної літератури:

1. Дюльгер Г.П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак/ Г.П. Дюльгер. - М.: Колос, 2002. – 149 с.
2. Симпсон Дж. Руководство по репродукции и неотологии собак и кошек./Дж. Симпсон, Г. Ингланда, М. Харви; пер. с англ.. Е.Н. Смелова. – М.: Софисон: 2005. - 280 с.
3. Хамитова Л.Ф. Нарушение полового цикла у самок и методы их коррекции: диссертация на соискание учёной степени кандидата ветеринарных наук: 01.03.2008/ Хамитова Лилия Фардаусовна. – Ижевск, 2008. – 145 с.
4. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин: навчальний посібник/[Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. та ін.]; під ред. М.І. Харенко. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2005. – с. 473-477.

В статье представлены статистические данные распространённости патологии репродуктивной системы у собак, которые свидетельствуют о значительном количестве случаев акушерской и гинекологической патологии у собак в практике доктора ветеринарной медицины.

This article presents statistics widespread pathology of the reproductive system in dogs, which show a large number of obstetric and gynecological diseases in dogs in the practice of doctor of veterinary medicine.

Дата надходження в редакцію: 26.01.2013 р.
Рецензент: к.вет.н., доцент О. М. Чекан

УДК 619:618.14-002:636.4.082.456

ДІАГНОСТИЧНІ І ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ПРИ ВІДТВОРЕННІ СВИНЕЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ Й УДОСКОНАЛЕННЯ

М. І. Харенко, д.вет.н., професор, Сумський НАУ
О. М. Чекан, к.вет.н., доцент, Сумський НАУ
Ю. В. Мусієнко, к.вет.н., доцент, Сумський НАУ
А. А. Черненко, к.вет.н., Сумський НАУ
Н. П. Гребеник, к.вет.н., Сумський НАУ
Н. О. Афанасьєва, аспірант, Сумський НАУ

В роботі наведені інформативні дані щодо ранньої діагностики, прогнозування і проведення лікувально-профілактичних заходів при різних формах неплідності та при деяких акушерсько-гінекологічних патологіях і маститі у свиноматок, а також посилання на перспективи їх використання й удосконалення в умовах свинарських господарств України при сучасних технологіях ведення галузі свинарства.

Ключові слова: свиноматки, неплідність, мастит, роди

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Актуальними були, є і залишаються питання ранньої діагностики, прогнозування, терапії і профілактики різноманітної акушерської і гінекологічної патології у свиноматок в умовах свинарських господарств України, особливо в тих, де впроваджені сучасні технології ведення галузі за інвестиційними проектами, і, в яких проблеми ві-

дтворення займають одне з провідних місць у вирішенні питань підвищення рентабельності свинарства в цілому [1,2].

Акушерська і гінекологічна патологія складають основу так званої симптоматичної, перш за все, й інших форм неплідності маточного поголів'я свиней, які тісно пов'язані з показниками інтенсивного використання свиноматок, їх плодючістю, життєздатністю отриманого приплоду, функ-